

Pressemelding

RAPPORT OM NARKOTIKAMARKEDER I EU FRA EMCDDA OG EUROPOL 2019

Ny rapport fremhever den vidstrakte innflytelsen narkotikamarkeder i EU har på helse og sikkerhet

(26.11.2019, BRUSSEL **EMBARGO 10.00 CET Brussel (09.00 Lisboa)**) Europeere bruker minst 30 milliarder EUR på narkotika hvert år, noe som gjør narkotikamarkedet til en stor inntektskilde for organiserte kriminelle grupper i EU. Dette tallet ble offentliggjort i dag i **Rapport om narkotikamarkeder i EU 2019**, utgitt av **EUs narkotikabyrå (EMCDDA)** og **Europol** ⁽¹⁾. Rundt to femtedeler av dette tallet (39 %) brukes på cannabis, 31 % på kokain, 25 % på heroin og 5 % på amfetaminer og MDMA (figur 1.1) ⁽²⁾.

De to byråene har jobbet sammen for å utgi deres tredje, toppmoderne oversiktsrapport om det europeiske markedet for ulovlige stoffer. Rapporten dekker trender i forsyningskjeden, fra produksjon og smugling til distribusjon og salg. Den beskriver hvordan narkotikamarkedet har bred innflytelse på både helse og sikkerhet, og hvordan en holistisk tilnærming er vesentlig i effektiv narkotikakontrollpolitikk.

Da han presenterte funnene i rapporten i dag, sa **Dimitris Avramopoulos, EU-kommissær for migrasjon, innenrikssaker og EU-borgerskap** dette: «Organiserte kriminelle grupper er raske til å utnytte nye muligheter for økonomisk vinning, og utnytter i økende grad innovasjon innen teknologi og logistikk for å utvide aktivitetene deres over internasjonale grenser. Samtidig er narkotiske stoffer mer tilgjengelige for europeiske forbrukere, ofte via sosiale medier og internett. Dagens rapport beviser igjen at markedet for ulovlige narkotiske stoffer fortsetter å være en trussel mot helsen og sikkerheten til borgerne våre. Vi vil fortsette å jobbe sammen med medlemsstatene og internasjonale partnere for å styrke kampen mot narkotika i alle dets aspekter, for ungdommene våre, borgerne våre og samfunnet vårt.»

Den strategiske og handlingsorienterte analysen kombinerer data fra **EMCDDAs** narkotikaovervåkings-system med **Europols** etterretning om organisert kriminalitet. Ny data ⁽³⁾ viser at den totale tilgjengeligheten av narkotika i Europa fortsatt er «veldig høy» og at brukere har tilgang til et stort utvalg produkter av høy renhet og styrkegrad til stabile eller fallende priser. Et viktig gjennomgående tema i rapporten er hvordan narkotikaproduksjon påvirker miljøet, herunder avskoging og dumping av kjemisk avfall, som kan resultere i økologisk skade, sikkerhetsrisiko og store opprydningskostnader.

Økende vold og korrupsjon knyttet til aktiviteten i narkotikamarkeder i EU

Rapporten fremhever den voksende viktigheten Europa har både som mål og som en region som produserer narkotika, og viser hvordan vold og korrupsjon, som man har kunnet se i tradisjonelle narkotikaproduserende land, nå viser seg mer og mer i EU. Blant de vidstrakte konsekvensene av narkotikamarkedet som presenteres i analysen, finner vi den negative innvirkningen på samfunnet (f.eks. gjengvold, narkotikarelaterte drap) og presset det legger på offentlige institusjoner og styresett. Narkotikamarkedets tilknytning til annen kriminell aktivitet (f.eks. menneskehandel, terrorisme) utforskes også, samt de negative konsekvensene for den legale økonomien (f.eks. hvordan hvitvasking av penger tilknyttet narkotikahandel undergraver legitime bedrifter) (se infografikk i Del I og figur 1.2).

Handel, teknologi og kriminelle virkemidler – driver og tilrettelegger for markedet

Ifølge rapporten, er *globalisering, teknologi og innovasjon* og *kriminelle virkemidler* tre krefter som driver og tilrettelegger for narkotikamarkedets utvikling. I et marked som er «mer globalt forbundet og teknologisk utviklet», kan organiserte kriminelle grupper utnytte muligheter som oppstår fra et utvidet kommersielt marked og tilknyttet logistikkutvikling og digitalisering. Rapporten uttrykker bekymring for diversifiseringen av maritim narkotikasmugling (figur 2.4) og misbruket av generell luftfart (f.eks. privatfly, droner) til kriminelle formål (figur 2.5). Bruk av post- og pakketjenester for å transportere narkotika øker også raskt, som følge av den økende populariteten av å handle på nett i Europa, som igjen har ført til at større volumer av varer sendes på denne måten.

Markeder på overflate- og dypnettet, samt på sosiale medier, meldingstjenester og mobilapper, gir nye kanaler for narkotikasalg på nettet. Markeder på dypnettet holder seg motstandsdyktige (omtrent ti er fortsatt åpne i dag – figur 2.8), og selgere og markeder som sikter seg inn på bestemte nasjonaliteter og språkgrupper har også oppstått. Ulovlige skytevåpen, krypterte smarttelefoner og forfalskede dokumenter er blant de viktigste kriminelle virkemidlene som i økende grad brukes i narkotikahandel.

EMCDDA-direktør Alexis Goosdeel sier «Denne rapporten er en klar oppvekker for beslutningstakere for å få dem til å håndtere det raskt voksende narkotikamarkedet, som blir mer og mer globalt, sammenkoblet og digitalt utviklet. Hyperproduksjon av narkotika, innenfor og utenfor EUs grenser, fører til høy tilgjengelighet av naturlige og syntetiske stoffer. Dette betyr at brukere nå har tilgang til et mangfoldig utvalg høyt effektive og rene produkter, til lave priser. En voksende bekymring er veksten i narkotikarelatert vold og korrupsjon i EU. Det må være en hasteprioritet å handle for å takle de vidstrakte konsekvensene narkotikamarkedet har på helse og sikkerhet.»

Europols administrerende direktør, Catherine De Bolle understreker: «Europol ser en klar økning i smugleraktivitet gjennom aksjonsarbeidet vårt og etterretningsbidragene vi får fra EU-medlemsland. Politiet må takle denne utviklingen, og derfor investerer vi stort i å støtte narkotikarelatert etterforskning i Europa. Europol retter seg spesielt mot organiserte kriminelle grupper på toppnivå, som tjener mye penger fra de mange ofrene deres.

Viktige narkotikamarkeder under mikroskopet

Rapporten studerer markedene for de vanligste narkotiske stoffene i Europa grundig, og følger dem fra produksjon til bruk.

- **Cannabis – produkter blir mer og mer mangfoldige:** Med en anslått verdi på minst 11,6 milliarder EUR er dette det største narkotikamarkedet i Europa, og omtrent 25 millioner europeere (15–64 år) har brukt stoffet i løpet av det siste året. Rapporten illustrerer at selv om marihuana og hasj dominerer, har Europa et voksende mangfold av cannabisprodukter. Ekstrakter av høy styrkegrad, cannabisbaserte medisinske og helserelaterte produkter, samt et økende antall cannabidiol (CBD) eller lav-THC-produkter selges i mange forskjellige former (figur 3.1). Det er derfor essensielt å følge nøye med på styrkegraden og potensielle helseeffekter av disse produktene. Økt vold mellom organiserte kriminelle grupper som selger cannabis legger mer press på politiet.
- **Heroin og andre opioider – alvorlig helsefare og råvarebekymring:** Opioidbruk står fortsatt for den største andelen skader, herunder dødsfall, tilknyttet bruk av ulovlige stoffer i EU. Med omtrent 1,3 millioner høyrisiko brukere av opioider (hovedsakelig heroin) i EU er den antatte verdien til heroinmarkedet på minst 7,4 milliarder EUR hvert år. Balkanruten ser ut til å være hovedruten for heroin inn til EU, men det er tegn på økt smugling gjennom den sørlige ruten, spesielt gjennom Suezkanalen (figur 4.8). Det finnes også bevis for at det smugles eddiksanhydrid, et stoff som brukes til å produsere heroin, fra EU til land som produserer heroin. Meget potente syntetiske opioider (f.eks. Fentanylderivater) representerer en økende helserisiko. Handel av disse øker på nett og blir sendt i posten, ofte i små pakker med et stort antall potensielle brukerdoser.

- **Kokain – rekordproduksjon og voksende markeder:** Dette er det nest mest brukte ulovlige stoffet i EU, med en salgsverdi på omtrent 9,1 milliarder EUR. Rundt 4 millioner europeere (15-64 år) rapporterer at de har brukt stoffet i løpet av det siste året. Bruken er fortsatt konsentrert i sør- og vestlige deler av Europa, men markedet ser ut til å spre seg. Rekordproduksjon i Latin-Amerika har ført til økt smugling inn til EU (hovedsakelig i maritime containere), hvor rekordbeslag har blitt registrert. Tilstedeværelsen av organiserte europeiske kriminelle grupper i Latin-Amerika gir dem muligheten til å styre forsyningskjeden fra «ende til ende». Dette kan føre til konkurranse i kokainmarkedet, noe som er knyttet til vold i EU. EU ser ut til å bli et gjennomfartsområde for kokain som skal til andre markeder (f.eks. Midtøsten, Asia).
- **Amfetamin, metamfetamin og MDMA – stor produksjon i Europa for intern bruk og eksport:** Disse stoffene utgjør omtrent 5 % av det totale narkotikamarkedet i EU, med en anslått markedsverdi på minst 1 milliard EUR for amfetamin og metamfetamin og 0,5 milliarder EUR for MDMA. Rundt 1,7 millioner europeere (15–64 år) har prøvd amfetamin eller metamfetamin i løpet av det siste året, og omtrent 2,6 millioner har prøvd MDMA («ecstasy»). Produksjonen av disse stoffene skjer ofte på en «industriell skala» innenfor EU for intern bruk og eksport. Nye produksjonsmetoder gir renere og billigere produkter, og organiserte kriminelle grupper kontrollerer hele logistikkjeden.
- **Nye psykoaktive stoffer (NPS) – færre nye oppdaget, men sterke stoffer innebærer alvorlig helseisiko:** Disse utgjør forskjellige stoffer som ikke er underlagt internasjonal narkotikakontroll. Verdien av NPS-markedet er ukjent, men 55 NPS ble rapportert til EUs system for tidlig varsling i 2018, noe som gjør at det totale antallet NPS som overvåkes er 731. Opphavslandene er i hovedsak Kina og i mindre grad India. Politiske tiltak og politiaktivitet i opphavslandene antas å ha bidratt til at færre nye NPS dukker opp (101 ble rapportert i 2014). Men NPS utgjør fortsatt en stor helsetrusel, på tvers av landegrenser, med sterke syntetiske opioider, cannabinoider og «falske» benzodiazepiner som dukker opp på markedet, og som kan knyttes til rapporterte helsefarer og dødsfall.

Å takle narkotikamarkeder: handlinger i nåværende og fremtidige scenarier

I et narkotikamarked som er «mer komplekst, tilpasningsdyktig og dynamisk», legger rapporten vekt på at «EUs politikk og responser må være like fleksible, tilpasningsdyktige og sammensatte». Rapporten presenterer en rekke metoder som nå brukes for å sikte seg inn på markedet for ulovlige stoffer, fra operasjonelle tiltak for å takle korrupsjon i inngangshavnene, til trening av tjenestemenn i å stenge ned laboratorier som produserer ulovlige stoffer. Den beskriver også alle de politiske virkemidlene som er tilgjengelige (f.eks. koordinasjonsstrukturer, lovgivning, samarbeidsprogrammer og finansielle virkemidler).

Blant de viktigste handlingsområdene i rapporten finner vi: å takle forretningsmodellene i organiserte kriminelle grupper på toppnivå som er aktive på det globale narkotikamarkedet, å redusere svakheter i eksterne grenser og å investere i den rettsmedisinske og toksikologiske kapasiteten for å holde følge med innovasjon i narkotikaproduksjonen.

Byråene understreker at en fremtidsrettet tilnærming vil gjøre oss best rustet til å respondere på potensielle utfordringer i fremtiden, som virtuell valuta, droneteknologi, automatisering i forsyningskjedelogistikk og kunstig intelligens.

Bemerkninger

⁽¹⁾ 2019 EU Drug Markets Report (Rapport om narkotikamarkeder i EU 2019), inkludert et kortfattet sammendrag er tilgjengelig på www.emcdda.europa.eu/2019/drug-markets og www.europol.europa.eu. Den kommer sammen med 12 bakgrunnsdokumenter som adresserer mangler som ble identifisert i 2016. Nyhetsoppslaget er tilgjengelig på 24 forskjellige språk. Rapporten er en del av en serie som har blitt publisert hvert tredje år (siden 2013).

⁽²⁾ Grafikken i rapporten kan lastes ned fra EMCDDA-mediebiblioteket www.emcdda.europa.eu/media-library

⁽³⁾ Med mindre annet er angitt, refererer data i rapporten til 2017.